

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI**

**©Kütüphaneler ve Yayınlar
Genel Müdürlüğü**

Eser Adı: Bahtî Dîvânı

Müellifi: Sultan I. Ahmed

Hazırlayan: İsa Kayaalp

Yayın Yılı: 2019

ISBN: 978-975-17-4263-6

Ana Yayın Numarası: 3640

Kültür Eserleri Dizisi- 613

**Adres: Bahçelievler Mah. İsmet İnönü Bulvarı No:4
06490 Çankaya/ANKARA**

Telefon: +90 312 470 80 00

Faks: +90 312 470 54 71

e-posta: yaphaz@ktb.gov.tr

www.ktb.gov.tr
<http://ekitap.ktb.gov.tr>

BAHTÎ
(SULTAN I. AHMED)

DİVÂN

Hazırlayan
Dr. İsa Kayaalp

Ankara

2019

Kısaltmalar

A.	: Arapça
b.	: bin, ibn
<i>BİT</i>	: <i>Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi</i>
bk.	: bakınız
böl.	: bölüm
bs.	: baskı
<i>BTK</i>	: <i>Başlangıçtan Günümüze Büyük Türk Tarihi</i>
c.	: cilt
<i>DİA</i>	: <i>Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi</i>
F.	: Farsça
Fr.	: Fransızca
haz.	: hazırlayan
<i>İA</i>	: <i>İslâm Ansiklopedisi</i>
nr.	: numara
ö.	: ölüm, ölümlü
T.	: Türkçe
<i>TDEA</i>	: <i>Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi</i>
ty.	: tarihsiz
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
v. dğr.	: ve diğerleri
vr.	: varak

GİRİŞ

Sultan Ahmed'in Hayatı

Ahmed, babası III. Mehmed'in Saruhan valiliği sırasında üç oğlundan biri olarak 998 (28 Nisan 1590) yılında Manisa'da doğdu.¹ Doğumuna düşürülen tarih "hâkân-ı Rûm" dur.² Annesi Handan Sultan'dır. Babası 1595 yılında yirmi sekiz yaşında tahta çıktığında şehzadelerden Mahmud sekiz, Ahmed beş, Mustafa dört yaşındaydı. Ahmed, babası III. Mehmed'in 22 Aralık 1603 tarihinde ölümü üzerine tahta çıktı.³ Cülûsuna düşürülen tarih ise aynı zamanda mahlası olan "Bahtî"dir (8 Receb 1012).⁴

Sultan Ahmed'in tahta oturduğu sırada, siyasî ve tarihî şartların olumsuzluğuna bir de yaşının küçüklüğü ve tecrübesizliği eklenince halk nezdinde devletin geleceğine dair umutlu bir hava oluşmadı. Ancak bu olumsuz görüntülere rağmen zekâsının kıvraklığı ve samimiyetine, dönemin dirayetli idarecilerinin varlığı eklenince zihinlerdeki olumsuzluk nispeten sükûnet buldu.

Sultan Ahmed annesinden sağlam bir dinî terbiye almıştı. Fakat oğullarını tahtı için rakip gören babası tarafından tahsili ihmal edilmiş, büyükanne Safiye Sultan'ın şerrinden korkan Handan Sultan da oğlunun tahsili ile meşgul olamamıştı. On dört yaşına bastığı halde sünnet bile ettirilememişti. Bu yüzden Osmanlı tarihinde ilk defa sünnetsiz olarak bir padişah tahta çıkmış oldu. Sultan Ahmed önce kendisini sünnet ettirdi. Halka, sünnet çocuğu olarak görünmek istemediği için ananevi meydan düğünü yaptırmadı, fakat halktan gizlemedi de.

Padişah olduktan sonra Sultan Ahmed'in yaptığı işlerden biri de yazı meşkine başlamasıdır. Bir padişahın lüzumlu bilgiye sahip olması gerekirdi, bu yüzden gece gündüz okuması lazımdı. Harem-i Hümayun'da içine kapanabileceği bir kütüphane yaptırdı. Bu salon XVII. yüzyılın en güzel yapılarından biridir.

Genç padişah bir Rum kızı olan Mahpeyker ile evlendi ve ona "başta, önde giden" anlamına gelen Kösem lakabını verdi.⁵ Saltanatının ilk yılları çok hareketli geçti. Avusturya ve İran ile savaş hali devam etmekteydi. Tecrübesiz sultan için birer dezavantaj olan bu haller, etrafında bu problemleri halledebilecek güçte değerli devlet adamlarının varlığı ile telafi edilmekteydi.

¹ Vahid Çabuk (Haz.) (1989). *Solakzâde Tarihi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay. 443.

² Fahri Ç. Derin (Haz.) (1978). *Ayvansarâyî, Hâfız Hüseyin Vefeyât-ı Selâtîn ve Meşâhir-i Ricâl*. İstanbul. 4.

³ Osmanlılar'ın zaaflarından biri olarak tenkit edilen husus çocuk yaştaki kimselerin tahta çıkarılmalarıdır. Aslında peygamberlerin "elçilik"le görevlendirildikleri yaş, bu konuda önemli bir ipucu olabilirdi. Çünkü devlet yönetmek, insanların sorumluluklarını üzerine almak belli bir olgunluğu gerektirir.

⁴ Fahri Ç. Derin (Haz.) (1978). *Ayvansarâyî, Hâfız Hüseyin Vefeyât-ı Selâtîn ve Meşâhir-i Ricâl*. İstanbul. 4.

⁵ Reşat Ekrem Koçu (1981). *Osmanlı Padişahları*. İstanbul. 178.

On dördüncü Osmanlı sultanı olarak on dört yaşında tahta çıkan Sultan Ahmed'in saltanatı da on dört yıl sürdü.

Şirpençe⁶ hastalığına yakalandı⁷ ve elli bir gün süren bu hastalığı sonunda 26 Zilkade 1026 (22 Kasım 1617) tarihinde yirmi sekiz yaşında iken vefat etti.⁸ “Mübeşşerü'l-cennet” ifadesiyle de ölümüne tarih düşürülmüştür.⁹ Kendi adıyla anılan caminin kuzeydoğu köşesine defnedilip üzerine bir türbe inşa edildi.

Sultan Ahmed arkasında Osman, Mehmed, Murad, Bayezid, Süleyman, Kasım ve İbrâhim adında erkek evlatlar bıraktı. En büyükleri Şehzade Osman on dört yaşındaydı.

Kişiliği

Genç padişahın iyi bir eğitim görerek yetiştiğini söyleyemeyiz. Çok erken denilecek bir yaşta tahta çıkması sebebiyle durumun da buna müsait olmadığını görüyoruz. Ancak nazik, duygulu, hamiyetli ve sanatkâr bir kişiliğe sahipti. Samimi ve dindardı. Âbit, zâhit ve mutasavvıflara karşı fevkalade riayetkârdı.

Sultan Ahmed'in engin bir iç dünyası vardır. Şiirlerinde genç yaşta olgunlaşmanın izlerine ulaşmak mümkün olduğu gibi, hem maddi hem de manevi mânada müthiş bir arayış içindedir. Kendisini mana âleminin merkezinde görmek istemesinin yanında, ülkede olup bitenlerden de oldukça rahatsızdı. Siyasi, sosyal ve dolayısıyla bu işlerin üstesinden gelebilecek yetenekli insanları bulamamanın doğurduğu sıkıntılar, belli bir dinginliğe ulaşamamış olması onun iç dünyasına yönelik ümitsizliklerinin ipuçlarını vermektedir.

Sultan Ahmed'in yaşayışı gibi giyimi de sadedir. Güçlü, kuvvetli bir yapıya sahipti, iyi silah kullanırdı. Bir keresinde Edirne'de bir şeşperi¹⁰ 30 metre yüksekliğindeki burçtan aşırıp, 500 metre ileriye atmış, şeşperin düştüğü yere de bir sütun dikilmişti.

Cirit oyununa merakı olup bizzat kendisi de oynamıştı. Dâvud Paşa Sarayı'nın önüne uzanan sahrada okçuluk talimi yaptığı, adının yazılı olduğu 1015 (1606-1607) tarihli menzil taşından öğrenilmektedir.

Çalkantılı bir dönem devralıp istikrarlı hale kavuşturan genç padişahın başarısında dervişliğinin de etkisi olmalı idi. Şeyhi Aziz Mahmud Hüdâyî'ye büyük saygı ve hayranlıkla bağlı oluşu, onu düzenli ve kontrollü bir yapıya kavuşturdu. Şeyhi ise müstesnalardandı, âdeta ondan hükümdara, hükümdardan da halka geçen emniyet, istikrar ve iman, toplumun huzur ve kurtuluşuna etki etmiş, hayatını düzenlemişti.¹¹

⁶ En çok ensede ve sırta çıkan, çabuk genişleyen ve tehlikeli bir halde olabilen bir kan çibanı.

⁷ Vahid Çabuk (Haz.) (1989). *Solakzâde Tarihi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay. 461.

⁸ Fahri Ç. Derin (Haz.) (1978). *Ayvansarâyî, Hâfiz Hüseyin Vefeyât-ı Selâtin ve Meşâhir-i Ricâl*. İstanbul. 18.

⁹ Fahri Ç. Derin (Haz.) (1978). *Ayvansarâyî, Hâfiz Hüseyin Vefeyât-ı Selâtin ve Meşâhir-i Ricâl*. İstanbul. 4.

¹⁰ Eski savaş aletlerinden altı dilimli topuz.

¹¹ Sâmîha Ayverdi (1975). *Türk Tarihinde Osmanlı Asırları*. C. II. İstanbul. 49.

Sanatı

Sultan Ahmed Osmanlı padişahlarının birçoğu gibi küçük yaşlardan itibaren şiir yazmaya başladı. Şiirlerinde **Bahtî** mahlasını kullandı. Daha önce de belirtildiği gibi mahlası ebced hesabıyla Osmanlı tahtına çıkış tarihi olan 1603 yılına tekabül eder. Has Odalı Yûsuf Ağa bir fıkra nakleder: Sultan Ahmed abdest alırken suyunu Yûsuf Ağa dökermiş, kışın en şiddetli günlerinde dahi soğuk su isteyen padişah birgün: “Ayaklarım hamal ayağı gibi” demesi üzerine, Yûsuf Ağa, “Padişahım! Meşhur meseldir, ayağı büyük olanın bahtı açık olurmuş...” diye karşılık verince gülmüş ve “Belî, bilürüm, Bahtî mahlasını ol sebepten aldım” demiş.¹² Hükümdarlığı zamanında iç ve dış gailelerin çokluğu ve erken yaşta ölümü onun geniş çapta şiirle meşgul olmasına mani oldu.

Sultan Ahmed’in küçük bir divanı mevcut olup tek nüshası Millet Kütüphanesi’dedir (Ali Emîrî Efendi, Manzum, nr. 53). Okunaklı ve düzgün rik’a hattıyla 208X125 (155X78) ebadındaki ince sarı kâğıt üzerine her sayfaya ortalama on beyit halinde yazılı olan divan kırk dört sayfadan ibarettir. Beyit araları tezhipli bir çizgi ile ayrılmış, istinsah tarihi ve müstensihi belli değildir, divanda yer yer istihsah hatalarına rastlanmakta, vezinde de imâle ve zihafa sık sık başvurma zorunluluğu noksanlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Dili sade olup kelimeler çoğunlukla hakiki anlamlarında kullanılmıştır.

Sultan Ahmed’in şiirinde şekilden ziyade anlam ön plandadır. Tabii olarak anlamla birlikte anlamı verebilecek naziklikte ve incelikte bir söyleyiş biçimi ortaya çıkmıştır. Kelimelerin manaya uygun olanları seçilmiştir. Mesela dua cümlelerinde Allah’a hitap ederken kullandığı “ilâhî, yâ rab”; Hz. Peygamber’den şefaata talep ederken “sultân-ı enbiyâ, şâh-ı kevneyn, şâh-ı dîn”; Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî ve Ebû Eyyûb el-Ensârî’nin ruhaniyetinde istimdatta bulunurken de “sultan, pâdişeh-i devrân, alemdâr-ı resûl, yâr-i fahrü’l-mürselîn, fahr-i ashâb-ı güzîn” gibi ifadeler bu meyandadır. Bu anlayış Sultan Ahmed’de de dönemin bir özelliği olan sebk-i Hindî’yi hatırlatmaktadır. XVII. yüzyılın başından itibaren bütün şairlerde bu üslup görülmektedir.

Divanda beş münâcât, üç na‘t, ramazan hakkında dört manzume, Ebû Eyyûb el-Ensârî ile Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî hakkında birer methiye, babası III. Mehmed hakkında bir mersiye, on bir tarihî gazel, bir terciibend, on yedi gazel, Şeyhülislâm Yahyâ Efendi’nin bir gazelini tahmis, dört tarih, otuz altı murabba, üç şarkı ve dört beyit bulunmaktadır.

Bursalı Mehmed Tâhir’in *Osmanlı Müellifleri*’nde “Müretteb divanı Ayasofya Kütüphanesi’nde mevcuttur. Eş‘âr-ı Fârisiyyeleri de rengindir” demesi isabetli değildir. Ayasofya Kütüphanesi’nin fihristinde 3924 numarada “Dîvân-ı Sultan Ahmed” adıyla bir divan kayıtlıdır. Fakat bu Farsça divan, Celâyirli hanedanından Ahmed İbn Veys’e aittir. Anlaşıyor ki Tâhir Bey, bu eseri görmemiş ve yalnız fihriste bakmakla iktifa ettiği için yanılmıştır.¹³

¹² Reşat Ekrem Koçu (1981). *Osmanlı Padişahları*. İstanbul. 177.

¹³ Sadettin Ergun (ty.). *Türk Şairleri*. C. I. İstanbul. 289.

Sultan Ahmed “sultan-şair” olduğu için diğer şairlerde görülen bazı özellikler onda görülmez. Mesela birçok şair kadir ve kıymetinin bilinmemesi yüzünden haksızlığa uğradığından söz eder. Bu sorunlar diğer şairlerin şiirlerinde önemli bir yer tutar. Onlar sürgün hayatı yaşarlar, hatta ıstırap bu şairlerin şiirlerinde bir üslup halini alır. Bahtsızlıklarından, hayatları boyunca bir kerecik olsun yüzlerinin gülmediğinden, fakru zarurettten kurtulamadıklarından yakınır. Oldukça hassaslaşırlar. Bu durum mâna ve hayal inceliğine ve derinliğine, insanın iç dünyasına yönelmesine, dolayısıyla yeni duygular, yeni mazmunlar aramaya yöneltir ve dilde zarafetin doğmasına sebep olur/olmuştur. Bu hal aynı zamanda tasavvuf kapısının aralanması demektir. Buna benzer duygular Sultan Ahmed’de de vardır, fakat istikameti farklıdır, o, bulamamaktan değil, ihsanın fazlalığından, bunlara layık olamamaktan şikâyet eder. Aşk konulu şiirlerinde ise diğer şairlerle ortak özellikler gösterir.

Şiirlerinde eski sanat kültürünün genel vasıfları çerçevesinde, tasavvufa, tarihe, mitolojiye, astronomiye vb. unsurlara yer vermiştir. Bununla birlikte, yer yer bu çerçeve dışına çıktığı ve bilhassa gazellerinde günlük hayat sahnelerinden ve yaşanan tecrübelerden faydalanarak, yeni hayaller kullandığı görülür. Bu yüzden şiir dili, söz ve mâna sanatlarından sıyrılmış, yalın, sade ve külfetsizdir. Özellikle Sultan Ahmed’in gazellerinde kendini belli eden bu durum Şeyhülislâm Yahyâ Efendi tesiri ile ifade edilebilir.¹⁴ Sultan Ahmed, Yahyâ Efendi’nin,

Aşka kabil dil mi yok şehre içre bir dilîr mi yok

Mest yok meclisde bilmem mey mi yok sâgar mı yok

gazelini tahmis etmiş,¹⁵ Yahyâ Efendi de onun hakkında şu kıtayı söylemiştir:

Şehinşâh-ı hümayun-baht Sultân Ahmed-i Gazî

Ki dünyayı münevver kıldı re’y-i âlem efrûzî

Kemân-ı Rüstem olmaya kebâde dest-i kadrinde

Ne kuvvettür ki oldı kuvvet-i bâzûsına rûzî

Arapça ve Farsçayı iyi bilen Sultan Ahmed’in şiirinde lirik İran şairi Hâfız-ı Şîrâzî’nin etkisini de görmek mümkündür.¹⁶

Bahtiyâ bu nazmuna Hâfız nazîre söylesün

Fâris ise arsa-i nazm içre düşürsün inân

¹⁴ *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. C. I-VII. İstanbul. 289.

¹⁵ vr. 14b-15a.

¹⁶ vr. 14a/5.

Arapça ve Farsça kelimeleri fazla kullanmayan, terkibe fazla rağbet etmeyen şair sultanın, nadir olarak üçlü terkibe yer verdiğini görürüz. Şiirinde kendini zorlamadan sanat ruhunu bütün samimiyetiyle ortaya koymuş ve bu yüzden yapmacıklığa da kaçmamıştır.

Genç padişaha aşk derecesine varan imanının coşkun dalgaları dinî edebiyat alanında coşkulu şiirler söylediği gibi, Estergon, Yanıkkale, Estoni, Belgrad ve Peşte kaleleriyle, Kanije, Uyvar ve Eğri sancaklarının geri alınması gibi yeni zaferler vesilesiyle de hamâsî şiirler yazdırıyordu. Doğu'da İranlılar, Batı'da Avusturyalılar ile savaşan orduların harekâtını şevk ve heyecanla takip eden padişah:

*Beni serverlere serdâr-ı âlî-şân iden sensin
Bu ednâ bendeñi ser-defter-i merdân iden sensin
Duâ-yı hayrını makbûl idüp ihsân iden sensin
Yoğ iken var iden bu Ahmed'i sultân iden sensin
Habîbün hürmetine leşker-i İslâm'a nusret vir ¹⁷*

diye bir kulluk tevazuu ile niyaz edip yalvarıyor ve Peşte'nin zaptından sonra kaleme sarılıp, zaferi imanı ile bütünleştiriyor:

*Şükr ü hamdüm añadur cân ü gönülden ki Şekûr
Ehl-i İslâm'ın olup yâveri kılmış mansûr*

*Peşte'nün fethi Budin ehline cân-bahş oldu
Bu beşâret haberi kıldı cihânı mesrûr*

*Lîk kâni' degülem ben buña Hak'dan umaram
Engürüs'ün haber-i fethi dahi ide zuhûr*

*Münhezim eyleyeler gayret ile küffârı
Cünd-i İslâm'a vire fırsat ü nusret o gayûr*

*Ahmedâ zulmet-i küfri giderüp ol Hâdî
Mihri-î îmân ile küffâr iline toldura nûr ¹⁸*

¹⁷ vr. 10a.

¹⁸ vr. 7a-7b.

Savaşta askerlerin başında olamayan Sultan Ahmed onlara dua ediyor ve duygularını şu şekilde dizelere döküyordu:

*Ey uranlar kılıcı heybet ile küffâra
Cân ü dilden sizi ismarlamışam Settâr'a*

*Eyledüm sizi duâ ile selâmum irsâl
Siz selâmetle olun düşmen ola bî-çâre*

*Cengde nâm-ı Hudâ'yı komanuz hiç elden
Avn-i Hakk'ı dileyüp yalvarunuz Gaffâr'a*

*Hazret-i Hak'dan umaram ki kral-ı bed-hâl
Vire hep şehîr ü hisârını gelip yalvara*

*Ahmedâ hayr duâ ile guzâta her dem
Diler isen ki muîn ola Hudâ anlara* ¹⁹

Bu şiirlerin güzelliği vezinde, kafiye, sanat işçiliğinde değil, çok genç yaşta ki sultanın temiz duygusunda ve heyecanındadır.

Edebiyatın temel malzemesi dil olduğu için şairin dili iyi kullanması onun şairliği ile yakından alakalıdır. Dilin inceliklerinden yararlanması şairin sanat gücünü ortaya kor. Onun üslubu, üslubunun kıvraklığı, üslubunun cazibesi şairlikteki rütbesini yükseltir. Kelimelerin kullanılış biçimi, vecizeler, darbımeseller, deyimler şairin anlatımında yeni ufuklara açılmasını sağlar. Sultan Ahmed'in şiirine bu açıdan baktığımızda onun çok ilerilerde değil ama gerilerde de olduğunu söyleyemeyiz. Sultan Ahmed'in meydana getirdiği şiirlere bakıldığında orta seviyeyi ileri doğru zorlamış bir şair olduğunu görürüz. Dindar bir kişiliğe sahip olan padişahın, tasavvufa ve mutasavvıflara karşı derin bir muhabbeti vardır. Bu sebeple mutasavvıfâne yazdığı ilahilerde samimilik gösterebilmiştir. “Der Hakk-ı Hazret-i Mevlânâ”²⁰ gazelinde bunu açıkça görmekteyiz.

Kanûnî Sultan Süleyman'ın bendelerinden Pervâne Bey tarafından 1560 yılında toplanmış olan 641 yapraklı *Pervâne Bey Mecmuası'* nda (Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., Bağdat Köşkü, nr. 2630) Yavuz Sultan Selim ve Kanûnî'den başka, sonradan kenara yazılmış Sultan Ahmed'in ve başka padişahların, ve tanınmış Osmanlı şairlerinin

¹⁹ vr. 9a.

²⁰ vr. 5b-6a.

gazelleri ve nazîreleri mevcuttur.²¹ Divanda olmadığı halde *Pervâne Bey Mecmuası* 'nda mevcut olan Sultan Ahmed'e ait şiiri şöyledir:

*Âh kim hâlümü ben bildüreyim yâre didüm
Çekdüğüm gamları hep arz ideyim yâre didüm*

*Mübtelâ olduğumu aşkına bildürmek için
Cânımı ister isen ger vireyüm yâre didüm*

*Ruhları gül gibidür nice anı sevmeyeyim
Bahtî'nüñ aşkını gel bildüreyüm yâre didüm*

Gazel

*Göstermek istemez çün ol gonca leb dehânın
Gösterme bari görsek bir kere mûmiyânın*

*Eyler kemer kolanı kaçır miyânın âhir
Hançer gibi o mâhun kim bekler ise yanın*

*Meydân-ı aşk içinde zülf ü lebi firâkı
Terk itdürürse tañ mı uşşâka bâş u cânın*

*Ol demde eyler idüm müjgân ü kaşı vasfın
Alsa eline ol meh ger tîr ile kemânın*

*Bahtî zamîre vâkıf olmağ- için demâdem
Mihrûların diler dil bir şûh u nüktedânın*

²¹ Agâh Sırrı Levend (1988). *Türk Edebiyatı Tarihi*. C. I. İstanbul. 168.

*Bir sencileyin dilber-i mekkâr ele girmez
 Bir bencileyin (...) âşık-ı ele girmez
 Bir sencileyin âfet-i devrân ele girmez
 Bir bencileyin âşık-ı nâlân ele girmez
 Bir sencileyin sevr-i hurâmân ele girmez
 Bir bencileyin yoluna kurban ele girmez*

*Güzeller içre cânânum lebi mül mehlika olsun
 Şarâb-ı aşkını nûş eyledükçe bir safâ olsun*

*Bu Bahtî bendesine etmesün cevr ü cefâ hergiz
 Yoluna komuşumdur başımı tek bir safâ olsun*

Bundan başka yine divanda bulunmayan fakat Sultan Ahmed'in olduğu belirtilen bir gazeli²² ve bestelenmiş bir dörtlüğü de²³ aşağıdadır:

Gazel

*Gâh olur ol mehlika mihr ü vefâlar gösterir
 Geh döner bir lutfuna bin bin cefalar gösterir*

*Rûzgâr âyînesinde sûret-i ahvâl-i aşk
 Evvel âsân görünür âhir belâlar gösterir*

*Hak bu kim can derdimendinin tabibidir lebin
 Hokka-i la'lin açub derde devâlar gösterir*

*Tâli '-i şûrideme zülfün nişan yetmez mi kim
 Bakduguma subh-ı sâdıkda mesâlar gösterir*

²² Sadettin Ergun (ty.). *Türk Şairleri*. C. I. İstanbul. 289.

²³ Ta'lik yazıyı İran üslubundan kurtarıp, bir Türk ta'liki tarzı meydana getiren, doğuştan solak ve çolak olan Yesârî Mehmed Esad Efendi'nin (ö. 1213/1789) tanzim ettiği bir levhadan temin edilmiştir.

*Sa'y it Ahmed aşka kim Merve hak-içün dilberin
Kâ'be-i kûy-i mugaylânı safâlar gösterir*

(Şarkı)

*İftirâkınla efendim bende tâkat kalmadı
Yehpâre oldı bu dil aşkda muhabbet kalmadı
Şol kadar ağlatdı ben bîçâreyi hükm-i kazâ
Giryeden hiç Hazret-i Ya 'kûb'a nevbet kalmadı*

Sultan Ahmed'in manzumelerine de Vehhâbî, Sıdkî, Veysî, Şeyhî, Tâlibî, Edâyî, Hükmî gibi birçok şair tahmis yapmıştır. Ahmed b. Seyfeddin de onun birçok şiirini tahmis ederek bir mecmua meydana getirmiştir.²⁴ Bu durum Bahtî'nin şiirlerinin devrinde okunmuş, tanınmış ve sevilmiş olduğunu göstermektedir.

Edebî alandaki bu yankılanmaların yanı sıra mûsiki alanının da bu gelişmelerden uzak kalmadığını görüyoruz. Şair-sultanın bazı manzumelerinin bestelenmiş olması bunun açık delilidir:

Dilhânesi pür nûr olur envâr-ı zikrullah ile

diye başlayan münâcâtı, Neyzen Osman tarafından hicaz makamında ve düyek usulünde bestelenmiştir. Yine "Güfte-i Ahmed Hân-ı Evvel İbn Murad Beste-i Hâfız Kumral Hüdâî zâkiri Mehmed Dede" serlevhasıyla XVII. yüzyıl sanatçılarından Hâfız Kumral'ın bestelediği, sözleri Sultan Ahmed'e ait,

N'ola tâcum gibi başumda götürsem dâim

mısraı ile başlayan pençgâh tevşîhi özellikle anmamız gerekir. Ancak bazı eserlerde bu bestenin Buhûrîzâde Mustafa İtrî'ye ait olduğuna dair kayıtlar da bulunmaktadır.²⁵

Ayrıca Sultan Ahmed'in himmet ve gayretiyle de bazı eserler kalemi alınmıştır. Sultanın imamı olan Mustafa Sâfi Efendi'nin iki cilt üzerine Sultan Ahmed vekâyîini hâvi *Zübdetü't-tevârîh*'i vardır. Sahabenin hayatına dair eserlerin en ünlülerinden biri İbn Abdülber en-Nemerî'nin (ö. 1071), bütün sahabeyi ihtiva etmesi düşüncesiyle kaleme almakla beraber ancak mükerrerleriyle birlikte 4225 sahâbî hakkında bilgi verebildiği *el-İstiâb fî ma'rifeti'l-ashâb* adlı eseri sultanın emri üzerine, Mustafa Sâfi Efendi tarafından Türkçe'ye çevrilmeye başlanmışsa da "h" harfine kadar gelmiş, onun ölümü üzerine Taşköprizâde Kemâleddin Mehmed Efendi tarafından çeviriye devam

²⁴ Sadettin Ergun (ty.). *Türk Şairleri*. C. I. İstanbul. 289.

²⁵ Nuri Özcan (1997). "Hâfız Kumral". *İslam Ansiklopedisi*. C. XV. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 94.

edilerek “r” harfine kadar gelinmiş, Sultan Ahmed’in ölümü üzerine de çeviri orada kalmıştır.²⁶

Osmanlı kat’ sanatının en meşhur sanatçısı olan Fahrî (ö. 1611) Sultan Ahmed için Sa’dî-yi Şîrâzî’nin *Gülîstan* adlı eserini başından sonuna kadar rengârenk kâğıtlarla, ince motifler, çiçekler, resimlerle süslemiş, yer yer geçen şiirleri de ta’lik hatla keserek hazırlamıştır. Padişah da ona bir sandukayı hediye olarak vermiştir.²⁷

Bostanzâde Yahyâ Efendi’nin de Sultan Ahmed adına kaleme aldığı *Mir’âtü’l-ahlâk* adlı yirmi bölümden oluşan Türkçe bir eseri vardır. Yine Riyâzî Mehmed (ö. 1644) *Riyâzü’ş-şuarâ* adlı eserini 1609 yılında tamamlayarak Sultan Ahmed’e sunmuştur.²⁸ Kalender Paşa isimli bir sanatçı tarafından hazırlanan ve Sultan Ahmed’e sunulan Türkçe ve Farsça bir falnâme de türünün en güzel örneklerindedir.²⁹

Bu dönemde yazılmış olan belli başlı tezkireler de şunlardır: Sâdıkî’nin (ö. ?) *Mecmau’l-havâs*’ı (yazılışı 1607), Riyâzî’nin *Riyâzü’ş-şuarâ*’sı (yazılışı 1609), Kafzâde’nin *Zübdetü’l-eş’âr*’ı (yazılışı 1620), Rızâ’nın *Tezkire-i Rızâ*’sı (yazılışı 1640).

Divanın Muhtevası

Divanda sırasıyla münâcâtlar, na’tlar, methiyeler, mersiye, tarihî gazeller, terciibend, gazeller, tahmîs, tarihler, rubâiler ve şarkılar yer almaktadır. Gazeller genellikle beş beyitlidir. Aruzun değişik vezinleri kullanılmıştır ki, bunlar Latince edilmiş metin bölümünde her şiirin başında gösterilmiştir. Şiirde yer yer imâle ve zihafalara rastlanmaktadır. Dönemin özelliği olan ağdalı, bol terkipli dili Sultan Ahmed’in şiirinde iltifat görmez. Nadir olarak en fazla üçlü terkibe rastlanır. Gazeliyyat kısmında yer alan şiirlerle şarkıların dili oldukça sadedir.

Sultan Ahmed divanını genel olarak iki bölüme ayırmak mümkündür. Birinci bölüm dinî ve tarihî muhtevalı şiirlerden oluşturulacak olursa, burada Sultan Ahmed’in gerçek kişilik ve kimliğini bulmamız mümkündür. Bu bölümde yer alan münâcâtlarda bilhassa tasavvufi muhtevayı belirgin bir biçimde görürüz. Çünkü kullandığı kavramlar önemli ölçüde tasavvuf literatürüne aittir. Bunlar genellikle de birinci manalarında kullanılmaktadır. Dili oldukça sade ve anlaşılır bir Türkçe’dir. Aşk ve sevgili muhtevalı şiirler ise ikinci bölüm olarak değerlendirilebilir. Bu bölümdeki şiirlerde ise divan şiirinin aşk muhtevalı mazmunları yer almaktadır. Bunlar aşk, âşık, sevgi, sevgili üzerinedir. Fakat Sultan Ahmed’deki sevgili klasik şiirin kurallarına uygun olarak vefasızdır, âşığına hep eza ve cefa eder. Onu üzmetten zevk alır.

Şairler divanlarının baş kısmında münâcât yazmayı kural haline getirdikleri için, Sultan Ahmed de divanının başına Allah’ın kudret ve azameti karşısındaki aczini ifade etmek üzere has bir mümin niyaziyla yakarıшта bulunur. Tevhidlerde genellikle kelamla

²⁶ Kâtip Çelebi (1941-43). *Keşfü’z-zünûn*. C. I. İstanbul. 81.

²⁷ Muhittin Serin (1999). "Fahrî". *İslam Ansiklopedisi*. C. XII. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 95

²⁸ Ağâh Sırrı Levend (1988). *Türk Edebiyatı Tarihi*. C. I. İstanbul. 291.

²⁹ Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. Hazine, nr. 1703.

İlgili konular yer alır. Oysa Sultan Ahmed kelamî/felsefî muhteva yerine meşrebine daha uygun olan tazarru ve niyaz muhtevalı münâcât tarzını tercih etmiştir. Divanda beş **münâcât** yer alır. Bunlarda kendisinin âciz, zavallı ve her şeyiyle muhtaç bir kul olduğunu dile getirir. İkinci münâcâtta ise Allah'ı anmanın (zikir) insanın gönül dünyasında ve günlük işlerinde büyük rahatlık verdiğini, kolaylıklara vesile olduğunu ifade ettikten sonra, tasavvufî bir neşe içinde mana âleminde sultan olmaya talip olduğunu söyler.

Divan şiirinde na'tlar Hz. Peygamber'i övmek, ondan şefaât dilemek amacıyla yazılır. Sultan Ahmed'in Hz. Peygamber'e hitaben ve onun şefaatine talip bir mümin olarak yazdığı **na't**larda, ona olan sevgisinin, bağlılığının tezahürünü görürüz. Bu konuda üç tane şiir yazmıştır. İkinci na'tta ise baharda tabiatın ve insanlığın dirilişi ile, Hz. Peygamber'in doğumu olan rebûlevvel ayı arasında ilişki kurulmaktadır.

Divanda **ramazan** ayı dolayısıyla yazılmış üç şiir yer almaktadır.

Ramazanın methi sadedindeki birinci şiirden sonra iki ve üçüncüsünde günlük hayatın nasıl etkilendiği anlatılır.

Divanda yer alan iki **methiyeden** biri Hz. Peygamber'in bayraktarı olan Ebû Eyyûb el-Ensârî, diğeri Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî ile ilgilidir. Şairler aynı dönemde yaşadıkları devlet büyüklerine de methiyeler yazmışlardır. Hatta bu yüzden onlara câize verilmesi bir gelenek halini almıştır. Ancak bizim burada sözünü ettiğimiz şair, sultan-şairdir. Dolayısıyla onun methiyesi kendine özgüdür, yani herhangi bir şair gibi câize talebinde bulunması düşünülemez, yani böyle bir maksatla şiir yazmaz. O, sultan-şair olarak İslâm ulularının manevî yardımlarını umar. Fakat sultan-şaire methiye yazılır. Nitekim Türk şiirinin methiye ustası olan Nefî, Sultan Ahmed'in çağdaşı olup aynı zamanda ona methiye yazmıştır.

Eski Türk edebiyatında bir kimsenin ölümü üzerine duyulan üzüntüyü anlatmak maksadıyla ve onu över nitelikte yazılan şiirlere **mersiye** denmektedir. Sultan Ahmed babası III. Mehmed için bir mersiye yazmıştır. Babasının günahlarının bağışlanmasını, kabrinin rahmet dolu bir nur dünyası olmasını, orada güzel insanlarla arkadaşlık etmesini niyaz eder. Yaşayanlar tarafından da hayırla anılan biri olması temennisinde bulunur.

Sultan Ahmed **gazellerinde** dönemin hususiyetine uymuştur. Daha önceki yüzyıllarda gazellerde beyit sayısı on beşe kadar çıkarken bu yüzyılda azalmış ve beşe inmiştir. Gazellerde aşk konusunun yanı sıra rindlik ve bilhassa bahar merkezli tabiat ele alınmıştır. Tasavvufî ve beşerî aşkı birlikte işler.

Sultan Ahmed'in divanında, **tercibent** tarzında yazılmış bir şiiri vardır.

Sultan Ahmed **rubâî**³⁰ nazım şekline oldukça ilgi duymuş olsa gerek ki divanında otuz altı tane rubâîye yer vermiştir.

³⁰ III. (IX.) yüzyıl sonları ile IV. (X.) yüzyıl başlarında İran edebiyatında doğan ve daha sonra da Arap edebiyatına geçen rubâî mühim bir nazım şeklidir. Büyük Selçuklular döneminde önemli derecede itibar gören rubâî, Farsça şiir yazan şairler arasında Rûdekî, Ömer Hayyam ve Mevlânâ'nın yanı sıra, daha sonraki dönemlerde Azmîzâde Mustafa Hâletî, Yahya Kemal (ö. 1958) ve Rıfkı Melul Meriç (ö. 1970) gibi isimlerle en güzel örneklerini vermiştir.

Sultan Ahmed'in divanında dönemin ünlü şairi ve şeyhülişlâmı Yahyâ Efendi'nin bir gazelinin **tahmîsi** de yer almaktadır.

Divanda üç de **şarkı** mevcuttur.

Sultan Ahmed'in divanının sonunda da **müfredler** yer alır. Bunların sayısı dördtür. İkişi aşk, sevgilinin cefası ve nazıyla ilgili iken, diğer ikisi dünyanın ve dünya malının geçici olduğuna ve Allah'tan adalet hususunda yardım dilemesine dairdir.

KAYNAKÇA

- Ahunbay, Zeynep (1994). "Sultan Ahmed Külliyesi". *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*. İstanbul.
- Akün, Ömer Faruk (1994). "Divan Edebiyatı". *İslam Ansiklopedisi*. C. IX. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.
- Akün, Ömer Faruk (1964). "Nergisî". *İslam Ansiklopedisi*. C. IX. Türkiye Diyanet Vakfı Yay.
- Ayvansarâyî, Hüseyin (1281). *Hadikatü'l-Cevâmi'*. C. I-II. İstanbul.
- Ayverdi, Sâmîha (1975). *Türk Tarihinde Osmanlı Asırları*. C. II. İstanbul.
- Bahadıroğlu, Yavuz (1986). *Osmanlı Padişahları Ansiklopedisi*. C. II. İstanbul.
- Banarlı, Nihâd Sâmî (ty.). *Resimli Türk Edebiyatı*. İstanbul.
- Başlangıçtan Günümüze Büyük Türk Tarihi (BTK)*. (1987). C. V. İstanbul.
- Bayraktutan, Lütfi (1990). *Şeyhülislâm Yahyâ Divanından Seçmeler*. İstanbul.
- Baysun, M. Cevad (1986). "Ahmed I". *İslam Ansiklopedisi*. C. I. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.
- Beyânî. *Tezkire*. Millet Ktp. Ali Emîrî Efendi, nr. 757, vr. 23b.
- Bursalı Mehmed Tâhir (1333-42). *Osmanlı Müellifleri*. C. I-III. İstanbul.
- Danişmend, İsmail Hamî (1992). *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*. C. III. İstanbul.
- Derin, Fahri Ç. (Haz.) (1978). *Ayvansarâyî, Hâfız Hüseyin Vefeyât-ı Selâtin ve Meşâhir-i Ricâl*. İstanbul.
- Derin, Fahri Ç. ve Vahit Çabuk (1985). *Ayvansarâyî Hüseyin, Mecmua-i Tevârîh*. İstanbul.
- Erdoğan, Halil Cengiz (1972). *Divan Şiiri Antolojisi*. İstanbul.
- Ergun, Sadettin Ergun (ty.). *Türk Şairleri*. C. I. İstanbul.
- Evlîya Çelebi (1314). *Seyahatnâme*. C. II. İstanbul.
- İbrahim Peçevî (1281-83). *Târîh-i Peçevî*. C. I-II. İstanbul.
- İlgürel, Mücteba (1989). "Ahmed I". *İslam Ansiklopedisi*. C. II. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.
- İsen, Mustafa (1997). *Sultan Şairler*. Ankara: Akçağ Yay.
- Kâtip Çelebi (1941-43). *Keşfü'z-zünûn*. C. I. İstanbul.
- Kayaalp, İsa (1994). *Sultan Ahmed ve Divanı*. İstanbul.
- Kutluk, İbrahim (Haz.) (1978). *Kınalızâde Hasan Çelebi, Tezkiretü'ş-şu'arâ*. C. II. Ankara.
- Koçu, Reşat Ekrem (1981). *Osmanlı Padişahları*. İstanbul.
- Levend, Agâh Sırrı (1988). *Türk Edebiyatı Tarihi*. C. I. İstanbul.

- Mantran, R. (1960). "Ahmad". *The Encyclopaedia of Islam*. V. I. London.
- Mehmed Süreyya (1327). *Sicill-i Osmânî*. İstanbul.
- Önka, Hakkı (1992). *Osmanlı Hanedan Türbeleri*. Ankara.
- Öz, Tahsin (1938). "Sultan Ahmed Camii". *Vakıflar Dergisi* 1.
- Özcan, Nuri (1997). "Hâfız Kumral". *İslam Ansiklopedisi*. C. XV. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.
- Riyâzî. *Riyâzü'ş-şuarâ*. Nuruosmaniye Ktp., nr. 3724.
- Rızâ (1316). *Tezkire*. İstanbul.
- Serin, Muhittin (1999). "Fahrî". *İslam Ansiklopedisi*. C. XII. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.
- Sultan Ahmed I. Vakfiyesi. Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. Emanet Hazinesi, nr. 3036.
- Tulum, Mertol (1962-63). "Bahtî Divanı'nın Transkripsiyonu ve Şairin Edebî Şahsiyeti". Mezuniyet Tezi. Türkiyat Enstitüsü.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (TDEA)* (1977-1990). C. I-VII. İstanbul.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı (1945). *Osmanlı Devletinde Saray Teşkilâtı*. Ankara.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı (1988). *Osmanlı Tarihi*. C. III/II. Ankara.
- Yücebaş, Hilmi (1960). *Şair Padişahlar*. İstanbul.

METİN

EŞ‘ÂR-I SULTÂN AĖMED ĖÂN-I EVVEL

Münâcât

. --- / . --- / . --- / . ---

- 1b İlâhî her nefes ilhâmuñ üzre olsun a‘mâlüm
Rızâñ üzre geçe dâ‘im cihân içre meh ü sâlüm
- Ėabîbũñ girdügi yoldan çıkarma bir kadem taşra
Anuñ şer‘-i şerîfi üzre olsun cümle ef‘âlüm
- Ėudâyâ enbiyânuñ silkine sâlik idüp dâ‘im
Sülûküm tođrı yoldan eyle artur ‘izz ü iķbâlüm
- Tekâsül den berî kıl cümle maĖlûķuñ umûrında
Ki Ėidmet ķılmada ķullarına olmaya ihmâlüm
- Ėü ben BaĖtî‘ye virdün Ėâtırında yoğ-iken devlet
Saña işmarladum yâ Rab umûrum cümle aĖvâlüm

Dîger Münâcât

-- . - / - - . -

Dil hânesi pür-nûr olur
Envâr-ı zikrullah ile
İqlîm-i ten ma'mûr olur
Mi'mâr-ı zikrullah ile

Her müşkil iş âsân olur
Derd-i dile dermân olur
Cânuñ içinde cân olur
Esrâr-ı zikrullah ile

2a Ğamgîn gönüller şâd olur
Dembesteler âzâd olur
Gümgeşteler irşâd olur
Âsâr-ı zikrullah ile

Zikr eyle Hakk'ı her nefes
Allah bes bâkî heves
Bes gayrıdan ümmîdi kes
Terâr-ı zikrullah ile

Gör ehl-i hâlûñ firqasın
Çâk itdi ceyb-i hırqasın
Devr eyle zikrûñ halkasın
Pergâr-ı zikrullah ile

Terk it cihân ârâyışın
Nefsüñ gider âlâyışın
Bu cân ü dil âsâyışın
Efkâr-ı zikrullah ile

Bahtî saña ikrâr ider
Tevhîdini tekrâr ider
İhlâşını iş'âr ider
Eş'âr-ı zikrullah ile

Münâcât

. - - - / . - - - / . - -

Baňa zâhirde itdüñ bunca ihsân
Müyesser eyledüñ mülk-i Süleymân

Olupdur ‘aşkuñ ile pür dil ü cân
Beni kııl ‘alem-i ma‘nîde sultân

Baňa luţfuñ ile eyle tecellî
Bu tâc ü taht ile gelmez tesellî

Ĥudâyâ eyleyüp ihsân-ı küllî
Beni kııl ‘alem-i ma‘nîde sultân

2b Ricâl ü mâle yoqdur i‘timâdum
Degüldür tâc ü tahta istinâdum

Rızâ-yı pâküñ olmışdur murâdum
Beni kııl ‘alem-i ma‘nîde sultân

Bir ednâ ‘abd-i ‘âşiyim ilâhâ
Ĥapuñda bir gedâyım pâdişâhâ

Bi-ħaqq-ı sûre-yi Yâsîn ü Tâhâ
Beni kııl ‘âlem-i ma‘nîde sultân

Bu fânî ‘âlemüñ yoqdur me‘âli
Ĥayâl ü zıl gibidür mülk-i mâli

Virüp rûz-i cezâda qadr-i ‘âli
Beni kııl ‘âlem-i ma‘nîde sultân

Bi-ħaqq-ı âb-ı rûy-i faħr-i ‘âlem
Ĥabîb-i Ekrem (ü) raħmân-ı a‘zam

Be-sırr-ı terk-i İbrâhîm Edhem
Beni kııl ‘âlem-i ma‘nîde sultân

Ûapuõda Aõmed'i maõbûl õul it
Günâhın 'afv idüp 'özrin õabûl it

Yoluõda 'âõıbet ehl-i vüõûl it
Beni õıl 'âlem-i ma'nîde sultân

Münâcât

. - - - / . - - - / . - -

3a Hudâyâ olmuşam ‘aşkıñda şâdık
Olupdur şıdķum ‘âşıklığa tanuķ

Budur senden murâdum cân ü dilden
Ki olam luţfuña her demde lâyıķ

‘Adâlet eylemekde rûz-i maşşer
Beni ‘aķrânım içre eyle fâ’iķ

Meserret bâdesiyle olmuşam mest
Serîr-i salţanatda eyle ayıķ

Gözine virme hergiz hâb-ı ğaflet
Ki ola dîde-i Bahtî uyanuķ

(Münâcât)

.--- / .--- / .---

İlâhî senden özge mesnedüm yok
Rızâdan özge yâ Rab hâcetüm yok

Ža‘îfem bî-kesem her demde yâ Rab
Ki senden özge Rabb-i müşfiküm yok

Ŗapuñdur ehl-i derdüñ hep devâsı
Ŗapuñdan ğayrı yirde hâcetüm yok

Müşerref it vişâlüñle ilâhî
Vişâlüñ gibi lezzet dünyâda yok

Vişâl-i Hâkķ’a kim ki irdi Bahtı
Anuñ bu fâni mülke cümbüşü yok

Na‘t-ı Şerîf

- . - - - / - . - - - / - . - - - / - . -

3b Yâ resûlellah kamer alnuñ yüzüñdür âftâb
Kim göre şekl-i cemâlûñ ola ol ‘âlî-cenâb

Luţf idüp didi Hudâ çün rahmeten lil‘âlemîn
Na‘t-ı pâküñle tolu nâzil olupdur dört kitâb

Ol resûlûñ medhi içre tûfî-i gûyâ olup
Sükker-i vaşf-ı-y-la yâ Râb kalbüme vir fetḥ-i bâb

Ümmet üzre sâye şalaldan berü ol şâh-ı dîn
Sâyesinde geldi rahmet gitdi âḥir ıztırâb

Çün ḥayâl-i vaşluñ-ıla eğlenür bu Aḥmedî
Oldı bî-huş fikr-i vaşluñla saçuñ gülâb

**Yevm-i Vilâdet-i Risâlet Penâhînüñ
Nevrûz-ı Bahârüñ Bayram Gününe
Teşâdüfünde İnşâd İdilmişdür**

. --- / . --- / . --- / . ---

Bahâr olduğda diller açılup balsa n'ola kâmı
Rebî' oldı Hâbîb-i Ekrem'üñ mevlûdi eyyâmı

Feleklerüñle germ oldı mey-i 'aşkıyla ol mâhuñ
Anuñ mihriyle 'arz itmekde her gün bir tolu câmı

Mesîhâ mürdeler ecsâmın ihyâ eyledi ammâ
İder ihyâ-yı ervâh kı lup ol hazretüñ nâmı

4a Bizüm bayrâmımız şems-i risâlet toğduğı gündür
Cihâna gösterür bir yirde nevrûz ile bayrâmı

Beni pervâneye döndürdi şevk-ı şem'-i ruhsârı
Giderdi neşve-i 'aşkı gönüldeñ şabr u ârâmı

O sultânüñ yüzi şuyına Hâk'dan budur ümîdüm
Zamânında muzaffer eyleye a'lâm-ı İslâm'ı

O sultân-ı kerîme bende-i dildâdedür Aḫmed
İder icrâ-yı sünnetle aña ta'zîm ü ikrâmı

Der Hakk-ı Mevlûd-i Şerîf-i Nebevî

-- ./ - . - - / - - . / - . - -

Oğundığınca eyler pür şevk kalb-i nâsı
Sulţân-ı enbiyânuñ mevlûd-i cânfezâsı

Gûş eyleyelden anı cân ü dil ile hakkâ
Mir'ât-ı dil açıldı ref' oldu cümle pâsı

Her bir kelâmı anuñ enfâs-ı rûh-ı rahmânî
Can bahş olunsa tañ mı her beyt-i dilgüşâsı

Şaldı cihâna pertev mevlûd-i şâh-ı kevneyn
Dehri ide münevver tâ haşre dek zıyâsı

Sulţân-ı enbiyânuñ mevlûd-ı hşkkı yâ Râb
Bahtî ola 'avinüñ her yirde pîşvâsı

Der Hakk-ı Mâh-ı Ramazân-ı Şerîf

- . - - / . - . - / - -

4b Merhabâ merhabâ meh-i ramazân
Merhabâ halka rahmet-i rahmân

Maqdemüñ virdi 'âleme zînet
Merhabâ ey müzeyyen-i devrân

Gülşen-i maḥfil içre medḥin oḡur
Merhabâ diyü cümle ḥoş-elḥân

Raḥmet oldı Muḥammed ümmetine
Merhabâ ey refiḳ-ı ehl-i cinân

İdeli Baḥtî vaşfuñı tesbîḥ
Eyleyüpdür aña 'atâ Sübhân

Der Hakk-ı Mâh-ı Celîl-i Ramazân

- . - - / . . - - / . . - - / - -

On bir aydur gideli biz de çekerdük hicrân
Merhabâ itdi bizümle yine şehr-i ramazân

Gelmesi ola mübârek kademinden umaruz
Toylaya ni‘met ile halk-ı cihânı Yezdân

Şehr-i İslâm'ı kudûmiyle çü itdi teşrif
Hoş tutarlarsa n'ola hürmet ile pîr ü cüvân

Ehl-i dil itse n'ola ismini dilde tesbîh
Ki şühûr içre anı kıldı mu‘azzez Sübhân

Her minâre demidür ola kandîl ile zeyn
Bahtiyâ kim virür ol vaz‘-ı hüsün ‘âleme şân

Der Hakk-ı Ramazân-ı Mübârek

- . - - / . . - - / . . - - / - -

5a Ramazân irdi yine her gice yanar kandil
Ehl-i İslâm'a şalar şu'le ser-â-ser kandil

Yiri gökden nice fark ide gice ehl-i nazar
Şahn-ı arz üzre ki olmışdürür ahter kandil

Şeb-çerâğ ile yine cümle menârî tonanup
Her birinüñ kemerin kıldı mücevher kandil

Gûşe gûşe üç ayaklı küpe gibi şarçar
Câmi'ün hâk bu ki mengûşine beñzer kandil

Rûzenün her şebi dönse n'ola Kadr'e Bahtî
Ki olupdur ramazân ayına zîver kandil

Der Hakk-ı 'İd-i Şerîf

- . - - / . . - - / . . - - / - -

Şükr ü hamd eyleyelüm geldi irişdi yine 'îd
Bahtumuz rûzını kıldı yine Allah sa'îd

Bu ne devlet ne sa'âdet ne ulu ni'metdir
Ehl-i İslâm'a ki her gün ola bir cûd-i cedîd

Қadr olur her gicemüz mâh-ı şıyâm irdükçe
Sâ'ir aylarda ider her günümüz Hakk tecdîd

5b Ümmet-i Aḥmed-i Muḥtâr'e virildi bu şeref
İrmedi ğayrı ümem bu şerefe oldu ba'îd

Zulmet-i küfr ü ḍalâli bu cihândan cümle
Baḥtiyâ eyle du'â ref' ide nûr-ı tevhîd

Der Hakk-ı Ebâ Eyyûb-i Enşârî
rađıye ‘anhü'l-bârî

- . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Ey ‘alemdâr-ı resûl ey yâr-i fahrü’l-mürselîn
Zât-ı pâküñ Rûm'a rahmet kıldı Rabbü'l-‘âlemîn

Hâk-i Rûm’a tohm-ı İslâm’ı sen ekdüñ evvelâ
Meyvedâr olsa n'ola zâhir olup eşcâr-ı dîn

Feyz alursın nükheth-i enfâs-ı Ahmed'den müdâm
Bu türâb-ı türbeñe reşk itse lâyıķ müşg-i Çin

Tâ ezelden Âl-i Oşmân'ıñ çün olduñ yâveri
Baña dağı yâver ol ey fahr-i aşhâb-ı güzîn

Eyle himmet Bahtî'ye dergâhuña geldi senüñ
Eyle himmet ser-be-ser fetğ eyleye a'dâ ilin

Der Hakk-ı Hâzret-i Mevlânâ

- . - - / . . - - / . . - - / - -

Meşnevî'sin işidüp Hâzret-i Mevlânâ'nuñ
Gûşvâr oldı kulağumda kelâmı anuñ

6a Def ü ney nâle kı lup Mevlevîler itdi semâ'
Eyledük yine bugün zevkını biz devrânüñ

Emr-i Mevlâ ile bir himmet ide Mevlânâ
Gele ayağuma hep kelleleri a'dânüñ

Cedd-i a'lâlaruma himmet ide gelmişdür
Ben de umsam ne 'aceb luğfını ol sulţânüñ

Bahtiyâ bendesi ol Hâzret-i Mevlânâ'nuñ
Taht-ı ma'nîde odur pâdişehi devrânüñ

Der Cennet Mağarları Eğri Fâtihî
 Sultân Mehemmed Hân-ı Şâlişüñ Vefâtında
 Merşiye Gûne İnşâd Buyurmuşlardur

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Şeh Mehemmed rûhını yâ Rab ebed mesrûr kı
 Her ne taqşîrâtı varsa her birin mağfûr kı

Qabrine revzenler aç tâ cennet-i firdevsden
 Rağmet-âbâd mezârın bir cihân-ı nûr kı

Türbe-i ‘anber-siriştin ravza-i kıuds eyleyüp
 Hem-demin kıudsîler ile hem-nişîn-i hûr kı

İtdügince hay olanlar hayr ile emvâtı yâd
 Adını dillerde yâ Rab hayr ile mezkûr kı

Ahmedâ umma vefâ dünyâ-yı fânîden yûri
 Ol şâh-ı ‘âlî-cinânun kabrini manzûr kı

Târîhî Ba‘zı Eş‘ârı Şâhâneleri

.----/.----/.----/.----

6b Gidelden ‘asker-i İslâm hiç olmadı haber peydâ
‘Adûya âteş-i harbde ricâm ola şerer peydâ

İlâhî ‘izzetüñ haqqı mu‘în ol cünd-i İslâm’a
Ese nuşret yili anda ola luğf u zafer peydâ

Çün İslâm dini yanuñda mu‘zzedür mükerremdür
Umulur ‘an qarîb yâ Rab olardan bir eşer peydâ

Ferahnâk ola müslimler ‘adû gamnâk ola dâ’im
Gürûh-ı müslime eylük ‘adûya şûr u şer peydâ

Ğırân-ı mü’minîn için dehân açduğca bu Aḫmed
‘Abeş zan itmeñüz sözin kamu ider durer peydâ

Dîger

...-- / ...-- / ...-- / ...-

Mînetullah ki irişdi beşâret haberi
Geldi cân kulağuna yine meserret haberi

Mâl ü rızkıyla iki қа'le bırakmış küffâr
İrdi hoş peyk-i şabâ ile ğanîmet haberi

Münhezim ola yakında umaram küfr ehli
Tâ ire şâh-ı kızılbaşâ hezîmet haberi

7a Râfîzî kavmini dahı ide qâhir maqhûr
Ki kırala ire andan da muşîbet haberi

Cünd-i İslâm'a du'â itmededür çün Bahtî
Ey şabâ turma hemân anlara ilet haberi

Dîger

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Şükr ü Һamdüm tapuňa olsun Һudâyâ bî-şümâr
Kim nice luţfuñ olur haqqımda her gün âşikâr

‘Âciz ü bî-çâre vü dermânde iken emr idüp
Beni ҡuluñ ҡılduñ serî-i salţanatda tâc-dâr

Dağı bir luţfuñ budur kim şâh-ı gümrâh didiler
Cünd-i İslâm'ı görüp Һavfindan itmişdür firâr

Tâ ezelden ben senüñ perverde-i ihsânuñam
Yine sensin baña ihsân iden ey Perverdigâr

Қаңı ihsânuñ ide şükrini bu Bahtî ҡuluñ
Kim irişür cûd ü luţfuñ aña her gün şad hezâr

Dîger

- . - - / . . - - / . . - - / - -

Şükr ü hamdüm añadur cân ü gönülden ki Şekûr
Ehl-i İslâm'ũn olup yâveri kılmış manşûr

7b Peşte'nüñ fetî Budin ehline cân-bağş oldı
Bu beşâret haberi kıldı cihânı mesrûr

Lîk kâni' degülem ben buña Hâk'dan umaram
Engürüs'ũñ haber-i fetî dahı ide zuhûr

Münhezim eyleyeler ğayret ile küffârı
Cünd-i İslâm'a vire fırsat ü nuşret o ğayûr

Ahmedâ zulmet-i küfri giderüp ol Hâdî
Mihr-i îmân ile küffâr iline taldura nûr

Dîger

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Bi-ḥamdillâh ki kılmış dîn-i İslâm'ı Hudâ manşûr
Dışığrad ile Estergon'ı almışlar olup mesrûr

Ġuzât-ı müslimîne irişüp 'avni o Qahhâruñ
Urup küffâra top-ı qahrı kılmışlar yine maḫhûr

Çü küffâr iline ateş bıraḫdılar idüp nâgeh
'Aceb mi bu ḫarâretten ḫral olsa yine maḫrûr

İḫâ'at eyleyüp serdâra cân ile çalısmışlar
Du'âm oldur ki 'indellah olalar cümlesi me'cûr

Çün irdi müjde-i fethi bu iki ḫal'anuñ Baḫtî
'Aceb mi ehl-i İslâm'uñ şebi Qadr olsa rûzı sûr

Dîger

. --- / . --- / . ---

8a Dü ‘âlemde bizüm sensin Hudâmuz
N'ola ‘arz olsa tapuña ricâmuz

Du‘â kılduk ki a‘dâ ola mağhûr
Îlâhî sen kabûl eyle du‘âmuz

Bi-ğakğ-ı âyet-i “nasrûn minellâh”
Ser-efrâz eyle her yirde livâmuz

Celâlî kavmini sen Zülcelâlûn
Kıra emrûnle tîğ-ı pür cilâmuz

Dağı sürğ-serânı eyle pâmâl
Bi-ğakğ-ı çâr-yâr-ı bâ-şafâmuz

‘Adû-yi dîn olana gâlib olsun
Mu‘în ol Bahtî’ye ey pâdişâmuz

Dîger

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Yâ İlâhî cümle îmân ehlini mesrûr kı1
Şark u Ğarbtı dâr-ı İslâm eyleyüp ma‘mûr kı1

Râfîzîler katline ‘azm itdi ceş-i müslimîn
Çâr-yârûñ hürmeti-y-çün anları manşûr kı1

8b Atlı vü yayaya luţfuñ muttaşıl idüp müdâm
Cümlesini miḡnet ü derd ü belâdan dûr kı1

Sinân'ı bâd-ı nuşretle idüp âsûde-ḡâl
Mülḡidîni âteş-i qahruñ ile maḡhûr kı1

‘Askerin Baḡtî kuluñ saña sipâriş eyleye
Her qazâdan anlara maḡfûz idüp mesrûr kı1

Dîger

-- ./ - . - - / - - . / - . - -

Mağşûdumu Hudâyâ bâri ne hâlet itsem
Mazlûm olan kazâyâ bir bir ‘adâlet itsem

‘İlm ile ‘âmilini bulsam çıkarsam anı
Bilsem tarîkın anuñ bir bir himâyet itsem

Râşî-le mürteşîyi ‘azl eylesem ser-â-ser
Hâ’inleri kovsam dilden ‘adâvet itsem

Ehl-i kemâle karşı naşb eylesem kemâli
Yahyâ-yı ehl-i dilden ben de şefâ‘at itsem

Yolında ‘âdil olsa her manşib ehli ‘adli
Allah için çalışsam neşr-i ‘adalet itsem

Dîger

...-- / ...-- / ...-- / ...--

9a Ey uranlar kılcı heybet ile küffâra
Cân ü dilden sizi ışmarlamışam Settâr'a

Eyledüm size du'â ile selâmum irsâl
Siz selâmetde oluñ dūřmen ola bî-çâre

Cengde nâm-ı Hüdâ'yı komañuz hiç elden
'Avn-i Haķķ'ı dileyüp yalvaruñuz Ğaffâr'a

Hâzret-i Haķ'dan umaram ki kıral-ı bed-hâl
Vire hep şehr ü hışârını gelüp yalvara

Ahmedâ hayr du'â ile ğuzâta her dem
Diler iseñ ki mu'în ola Hüdâ anlara

Dîger

...--/...--/...--/...-

Şıdı peymâne-i peymânını ey dil yine şâh
Bezm-i devletden ayağ çekmesine oldu güvâh

Şâhlar yolına ‘azm itmedi ol bî-mezheb
Râh-ı ‘ahdini kıyup ‘âkıbet oldu gümrâh

Lîk kâni‘ degülem Hâzret-i Mevlâ haqqı
Cümleten ‘askerini kırmayıcak hayl-i sipâh

Yiryüzinde dilerem aya kadar bulmaya yir
Tâc ü tahtı ile mülkin ala destinde ilâh

9b Bahtiyâ başın alup tâcını pâmâl ideler
Ayağuma gele Hâk'dan dilerem efser-i şâh

Dîger

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

İlâhî cânibeyne şalmışam ben iki serdârı
Kerem kıl düşmeni kahr eyle manşûr eyle anları

Biri ol çâr-yârı sevmeyen zâimleri kırsun
Biri varsun helâk itsün senüñ emrünüle küffârı

Ĥabîbüñ ĥurmetine ‘asker-i İslâm’a nuşret vir
Kemâl-i cûd ü luţfuñdan ol anlaruñ nigeĥdârı

Teveccüh eyleyüp dergâhuña çok yüz süre geldüm
Ĥabîbüñ yüzi şuyına irişdür ‘avnüñ ey Bârî

Yoğ-iken var idüp bu Aĥmed’i sulţân iden sensin
Yine sen vir anuñ maĥsûdın ey ‘âlemlerüñ varı

Bâlâdaki Ğazelde Bulunan
Bir Mışra'ı Belîguñ Tercî'i Bendi

. - - - / . - - - / . - - - / . - -

İki cânib iki serdârı 'âlî-şâna nuşret vir
 10a ulaguz olmak için anlara cünd-i hidâyet vir
 Ğazâya 'azm iden ğâzîlere her yerde fırsat vir
 İlâhî müjde-i feth u zaferle albe râhat vir
 Hâbîbüñ hürmetine leşker-i İslâm'a nuşret vir

Ezelden hâdden efzûn luţfuñı yâ Rab göre geldüm
 'Adûnuñ pençesin bâzû-yi ğayret-le bura geldüm
 Huzûr-ı hâzrete dest-i niyâz üzre tura geldüm
 Tevekkül eyleyüp dergâhuña çok yüz süre geldüm
 Hâbîbüñ hürmetine leşker-i İslâm'a nuşret vir

Beni serverlere serdâr-ı âlî-şân iden sensin
 Bu ednâ bendeñi ser-defter-i merdân iden sensin
 Du'â-yı hayrını maqbûl idüp ihşân iden sensin
 Yoğ-iken var iden bu Aħmed'i sultân iden sensin
 Hâbîbüñ hürmetine leşker-i İslâm'a nuşret vir

Ġazeliyyât

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Bî-terahhumsın nigârâ nice bir cevr ü cefâ
Cânuma kâr itdi ‘aşkuñ kıl terahhüm bî-vefâ

Yaşamı çâk eyledüñ feryâd elinden ey perî
Cân ü dil yandı tutuşdı it mürüvvet bî-vefâ

10b Dûd-ı âhum göge irişdi şağın sen âhdan
Ger terahhüm itmez iseñ bir nazâr kıl sen baña

Bahfî’dür köpek gedâsı it terahhüm dostum
İt terahhüm kıan aqar bu gözlerümden bî-vefâ

Îlâhî Usûlünde

.--- / .--- / .--- / .---

Göñül feryâda geldi şabra tâkat kalmadı cânâ
Benem hasta meded derdüme dermân kalmadı cânâ

Saña yalvaruram her dem baña cevr ü cefâ itme
Senüñ gül yüzüni gördüm qarârum kalmadı cânâ

Saña 'âşıkdürür Bahtî aña nâz eyleme cânum
Seni sevdi dil ü cânı-y-la şabri kalmadı cânâ

Ġazel

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Gel kemâl ü ma‘rifet öğren dilersen ‘izz ü baht
Mu‘teber olur ne deñlü mevye-dâr olsa dıraht

Kim ki taşşıl itmedi dünyâda ‘ilm ü ma‘rifet
Şol hünersüz esbe beñzer kim urılmaz zeyn ü raht

‘Âlim ol kim ‘âlemüñ aḥvâli ma‘lûmuñ ola
Olmayınca kuvvet-i bâzû çekilmez ḳavs-i raht

11a Pâdişâh oldur ki tâcın ‘ilm ide tahtın kemâl
Şeh degüldür itmeyen ‘ilm ü kemâli tâc ü taht

Tâc ü tahta lâyıḳ a‘mâl ola kârûñ her zaman
Bahtiyâ çün-kim naşîb oldı saña bu ‘izz ü baht

Ġazel

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

‘Aceb mi ‘aşk-ı yâr bu gönlüm eylese ülfet
Benümle ol idi zîrâ ezel bezminde hem-şoĥbet

Nice müddet tek ü pû eyledüm firĥat diyârında
Hidâyet rehber oldu ĥün göründi ‘âlem-i vuşlat

Ĥudâ ‘avni ile şehir-i vişâle ĥün ĥadem başdum
Bulup cân-ı ĥadîmüm anda itdüm cân ile raĥbet

Firâĥ âlâmın ol baña ben aña eyledüm taĥrîr
İrişdi ĥamdülillâh ‘îd-i vaşla rûze-i firĥat

Ĥün ol yâr-i ĥadîmüñle mülâĥât eyledüñ Baĥtî
Zafâ gülzârı içre ĥıl anuñla dâ’imâ şoĥbet

Ġazel

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Žaĥn-ı ‘âlem merġ-zâr dilâ nevrûzdu
Tâze cân-baĥş itdi ezhâra zıyâ nevrûzdu

11b Leyle-i Ķadr oldı zülfüñ vuşlatuñ eyyâm-ı ‘îd
Mâh-ı nev Ķâşuñ ruĥuñ ey mehlikâ nevrûzdu

ĤoĶĶa-i yâĶûtdur yinse müferriĥ vaĶtidür
İdelüm la‘lün bugün rûĥa ġıdâ nevrûzdu

Ġülsitân içre yine ĥâmûş olduñ hicr ile
Nâle Ķıl ey andelîb-i ĥoş-nevâ nevrûzdu

Çengini alup ele bezm-i felekde Baĥtiyâ
Ķıldı nâhîd-i felek bir ĥoş havâ nevrûzdu

Ġazel

- . - - / - . - - / - . -

Yâr kim eyleye arz-ı dîdâr
'Âşıkunñ qalbi olur pür-envâr

Pertev-i mihr-i ruġı yanında
N'ola olsa güneşünñ pertevi târ

N'ola ġayretde qosa servleri
Bûsitân içre kılrurken refâtâr

Ġoncalar reşk ile dilteng olalar
Gülistân içre iderse güftâr

Baġtiyâ kand-i mükerrer taġkîk
Lebin emmekdür o yârünñ tekrâr

Ġazel

- . - - / - . - - / - . -

Al ü rengîn olsa lâle mâylüz
Anuñ için ħadd-i ale mâylüz

Ķoma fırkatde bizi gel ey perî
Tâ ezelden biz vişâle mâylüz

12a Dâ'imâ vaşf-ı leb-i dîdâr ider
Tûtî-yi şîrîn-maķâle mâylüz

Teşne diller ķandururlar dem-be-dem
Lebleri âb-ı zülâle mâylüz

Ṭañ mıdur meh-rûlara ķılmaķ nazâr
Baĥtiyâ seyr-i cemâle mâylüz

Ġazel

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Yeñilendi bu köhne ‘âlem irince hemân nevrûz
Cihâna maḳdemiyle baḫş idüpdür tâze cân nevrûz

N'ola hep bûsitân-ı ‘âlem ezhâr ile pür olsa
Getürdi bâġa çok dürlü şükûfe armaġan nevrûz

Gülün vaşfında bir tâze murabba‘ baġlamış bülbül
Maḳâmın kılmış üstâdâne ey ġonca-dehân nevrûz

Meded ref‘ eyle gitsün ġün yüzünden ey perî zülfün
Ki ebr olmaz hevâ yüzinde olsa bî-gümân nevrûz

Ķudûmiyle güzellenmişdürür ‘âlem yeñi başdan
Ķılupdur Baḫtiyâ bu pîre-zen dehri cüvân nevrûz

Ġazel Der Hakk-ı Edirne

.--- / .--- / .--- / .---

Edirne Őhri gibi gerçi Őhr-i bî-bedel olmaz
Yine ammâ bu dünyâda Sitânbul'a bedel olmaz

12b Egerçi hûb olur ğâyetde ayvası anuñ ammâ
Sitânbul'ũñ Őulu Őeftâlusi gibi güzel olmaz

Anuñ berg-i çınarı zîr-dest itdi Sitânbul'ı
Kimesne dimesün dünyâda kim el üzre el olmaz

Maħalsüz varmıŐuzdur dime ol Şehre Őaķın ey dil
Zamanında iriŐdik ĥak budur böyle maħal olmaz

O Şehr dil-ğuŐânuñ vaŐfına dinmiŐ ğazeller çok
Velî Baħtî senũñ nazmuñ gibi rengîn ğazel olmaz

Ġazel

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Gelüp bu kaçır-ı zîbâya çü tebdîl-i hevâ kılduğ
Alışduğ sû-be-sû aķar şular ile şafâ kılduğ

Gözümüz gönümüz açıldı berr ü baħre baķmaķdan
Bu cây-ı dil-güşâda çeşm-i Baħtî rûşenâ kılduğ

Girelden içine zevķ ü şafâdur pîşemüz her dem
Bi-ħamdillâh bu me'vâda ğamı dilden çıķa kılduğ

Gehî zevraķlar ile zevķ-i deryâ eyledük gezdük
Gehî ol sâde-rûlardan temennâ-yı vefâ kılduğ

Şafâ kılmak müyesser olduğundan Baħtiyâ bunda
Dil ü cândan şükürler eyleyüp ħamd-i Ĥudâ kılduğ

(Gazel)

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

13a Üsküdâr'ũ bâğ u bağçesini seyrân eyledük
Nice günler 'îş idüp zevk-i firâvân eyledük

Gâh derdük bûstânında anuñ sünbüllerin
Gâh güller cem' idüp seyr-i gülistân eyledük

Gâh sürgün avların itdük қошақдуқ дағların
Gâh şâhin alup ele şayd-ı mürğân eyledük

Gâh oynaduk cirid oyunın mu'allem at ile
Gâh hubz alup ele biz 'azm-i meydân eyledük

Ahmedâ şükr ol Hudâ-yı lâ-yezâle dem-be-dem
Üsküdâr'ũ yirini şöhetle seyrân eyledük

Ġazel

.--- / .--- / .--- / .---

Göñül mülkine şâh oldı yine ol bî-vefâ güzel
Raķibe meyl ider her dem idüp mihr ü vefâ güzel

Gehî cevri ü cefâ ider gehî şîve vü nâz ider
Beni ferdâya şalar neylesem ol pür-cefâ güzel

Ne deñlü zârılık itsem anı gûş eylemez âfet
Gözüm yaşını kıan itdi benüm ol mehlikâ güzel

Yazıkđur gel bu Baĥtî'ye kıatı cevri itme dildârum
Senüñ âşüfteñ olmışđur teraĥĥum kııl aña güzel

Ġazel

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

13b Başuma günden güne derd ü belâ eksük degül
Gâhî ‘aşk-ı yâr ile cevr ü cefâ eksük degül

Aldı aqlum ‘âkıbet Mecnûn’a döndürdi beni
Yârümüñ yanında a‘dâ dâ’imâ eksük degül

Bahtiyâ Ferhâd-veş tağlar içinde yürisün
Bir saçı sünbül lebi Şîrîn saña eksük degül

Ġazel

-- ./ - . - . / . - - . / - . -

Bûy irse cân meşâmına faşl-ı bahârdan
Mürġân şadâsı gelse yine merġ-zârdan

Bulsa nevâda gül gibi bu besteler zuhûr
Kim tâze naķış ü şavt işidilse hezârdan

Nevrûz irişse yâd idüp ol eski demleri
Her kimse alsa dadını bu rûzigârdan

Gülşende bülbülân geceyi gündüze kıatup
Başlasalar terennüme her şeb nehârdan

Bahtî irişse hâşılı eyyâm-ı nevbahâr
Ayrılmasaķ çemende leb-i cûy-bârdan

Ġazel

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

14a ‘Aşķ-ı dilberdür dilâ ķalbe şafâ viren hemân
Ķâleb-i bî-rûĥ olurdu olmasa cism içre cân

‘Aşķsuz gönli şol âteşsüz ocaĝa beñzedür
“Men ‘araf” sırrın bilüp ol ‘ârif-i billâh olan

Bir şafâya mâlikem şimdi ki baķduķça olur
‘Aks-i rûy-i dil-rübâ mir’ât-ı ķalbümde ‘iyân

Bî-tekellûf nûkte-i ĝam neydüğün fehm eyledüm
Çün dehâmı noķtasın gösterdi ol ĝonca-dehân

Baĝtiyâ bu nazmuña Ĥâfız nazîre söylesün
Fâris ise ‘arsa-i nazm içre düşürsün ‘inân

Ġazel

. - - - / . - - - / . - -

Ĥudâ'ya ŧükür idersen n'ola her ġâh
İriŧdi cismüme ŧihhat çü nâġâh

Yatup ġâm bisterinde nice müddet
İderken âh u zârı ġâh u bî-ġâh

Ķabûl oldu du'âsı müslimînün
Selâmet irdi Ĥaġ'dan ħamdülillâh

Sıġındum tâ ezelden ben Ĥudâ'ya
Odur ŧâh u gedâya çün penâġâh

Tevekkel üzre ol her demde Aġmed
Mu'îd ola saña her yirde Allah

Dîger

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

14b Görüp bu deñlü ‘izz ü bahtı tâc ü tahtı erzânı
Şükür yâ Rabb’i kılduñ sen beni bu dehr sulţânı

Nice kâbildür itmek hamd ü şükürin itdügiñ luţfuñ
Senüñ ihsânunuñ zîrâ ki yoğdur hamd ü pâyânı

Sa‘âdet gülsitânından virüp bir gonca-i nevres
Beni kılduñ bu bâğ-ı ‘âlemüñ gül gibi handânı

Baña kılduğuş ihsânüñ Hudâyâ idemem şükürin
Ki günden güne arturmağdasın luţf ile ihsânı

‘Aceb mi dem-be-dem artarsa Bahtı bendenüñ bahtı
Ki andan eksük itmezsın ‘atânı ey kerem kânı

Taḥmîs-i Ğazel-i Şeyḫülislâm Yahyâ Efendi

- . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Külbe-i ğamḫânededen ey dil bize hem-ser mi yok
 Câm-ı ‘aşkı şevk ile nûş eyleyen bir er mi yok
 Bezmümüzde yoksa bir sâķî-i sîmînber mi yok
 ‘Aşka ķâbil dil mi yok şehir içre bir dilîr mi yok
 Mest yok meclisde bilmem mey mi yok sâĝar mı yok

- 15a Bir gönül yokdur ki derd-i ‘aşka mu‘tâd olmaya
 Var mı bir Hüsrev leb-i Şîrîn’e Ferhâd olmaya
 Gülsitân içre kanı bir serv-âzâd olmaya
 Ğonca-i dil açılıp ḫâtır niçün şâd olmaya
 Bağda güller mi yâ gülşende bülbüller mi yok

Ḫâtırında var ise gerd-i melâletden keder
 Ol ğubârı sil hele mir’ât-ı ṭab‘uñdan gider
 Bir nazarla ehl-i dil ṭopraĝı eyler sîm ü zer
 Sengden dil kimmiyâ seng-i siyâhı la‘l ider
 Âfitâb-ı feyz-baḫşâ-yı bülend-aḫter mi yok

Ķanı bir söz ehli ṭab‘a sözleri ķâr eyleye
 ‘Ârif-i billâh ola izḫâr-ı esrâr eyleye
 Mantıķu’ṭ-ṭayr tekellüm hemçü ‘Aṭṭâr eyleye
 Görmezüz bir dil ki ṭuṭı gibi ğüftâr eyleye
 Söyledür mi yok cihânda bilmezüz söyler mi yok

Baḫtiyâ enfâs-ı rûhullâhdur elķâb-ı nazım
 Vehbîdür âşâr-ı ğüftâr-ı dil aşḫâb-ı nazım
 Zâde-i ṭab‘a ğidâ-yı rûḫdur âdâb-ı nazım
 Niçün ebķâr-ı ma‘ânî beslemez erbâb-ı nazım
 Yoksa Yahyâ gibi üstâd-ı sūḫân-perver mi yok

Tevârif

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 15b Nice yıldur serhadde irsâl-i serdâr eyledüm
Gerçi gördüm her birinüñ hizmet-i a'la dürür
- Bir zamân âsûde oldum 'askere ide nizâm
Kimseye almaz geer ün bilürem dünyâ dürür
- Mâyil oldum nice yıllar ire serhadde sükûn
Rezmi bezm itsünler anda nice bir avâ dürür
- utdı râ-ı Kâ'be'yi âr-ı muaylân-ı 'adû
Anı ol yoldan gidermek devlet-i 'uzmâ dürür
- Hem Celâlî'den araman ü Sivas olsun alâ
âricî hazfî daı lâzım ü bir ma'nâ dürür
- Rây-i âib fikr-i âıbdâ vezîr-i bî-naîr
Bulmadum aña bu kâr üzre ki müstenâ dürür
- 'Âıbet hâtif Murad Paa için idüp ıâb
Didi gönder serhadde ol 'âıl ü dâna dürür
- idmetüñde âıl itmidür senüñ rî-i sefid
Bu murâduñ ol Murâd'a ger vara dünyâ dürür
- Bu sürür üzre anı serhadde irsâl eyledüm
Sa'y idüpdür idmetümde her ne kim evlâ dürür
- 16a Batiyâ ba ediren a'-ı arâca dūmeni
Oldı târi âliyâ cehd-i Murad Paa dürür
(1015)

Dîger Târîh

- . - - / - . - - / - . -

Müftî-yi ‘âlem ki emr-i Hâk ile
İntikâl itmişdi Hâk rahmet kıla

Ġulgule oldı cihâna kim ‘aceb
Gitdi ol monlâ yirine kim gele

Ṭâlib olanlar açup ebvâbını
Müjde için her biri bakar yola

‘Arz olundı yiri maḥlûldür diyü
Halk-ı ‘âlemdir bugün âyâ n'ola

Hân Aḥmed didi târîhi için
Manşıb-ı fetvâya Sun‘ullah gele
(1015)

Dîger Târîh

- . - - / - . - - / - . -

Oldı çün luţf-ı Hudâ-yı zülminen
Sâyemi şaldum Edirne üzre ben

Sâye-i bahtumda ol taht-ı kadîm
Nesme-i iqbâl ile oldı besîm

16b İtdüm ol taht-ı kadîm üzre qarâr
Oldı bahtumla müşerref bu diyâr

Gösterüp bu memleketde râyemi
Bu diyâra şaldı Mevlâ sâyemi

‘Adl için geldüm bu mülke ben hemân
Kârüm âsân ide Rabb-i müste‘ân

Memleket âsâyışin idüp murâd
Bunda itdüm ‘adl ü dâde ictihâd

Umaram Hâk'dan olup baña mu‘în
İde ihsânıyla dâ'im kâm-bîn

Baña ferhunde olup bu köhne taht
İde Hâk dâ'im beni ferhunde-baht

Luţf u ihsân eyleyüp dâ'im Hudâ
İtmeye hergiz rızâsından cüdâ

Fazl-ı Hâk'la dâ'im olup kâm-yâb
İde Mevlâ baña luţf-ı bî-hisâb

Çün der-i iqbâlüme oldı şadef
İtdi tezyîn anı lü'lü-yi şeref

İtdiler çün sâl-i iqbâlüm sü'âl
Lafza-i maqtâ diyüp târîh-i sâl

- 17a Didi Bahtî oldu baña Edirne
Bin yigirmi birde cây-i saltanat
(1021)

Dîger Târîh

. . . . / / /

Şehinşâh-ı cihânun nuṭṭ-ı gevher-bârıdur târîh
Gel ey Yahyâ-yı ‘âlî Rûm ili şadrını kıl ihyâ
(1026)

Murabba‘ât

...-- / ...-- / ...-- / ...-

N’ola tâcum gibi başumda götürsem dâ’im
 Kâdemi nağşını ol hâzret-i şâh-ı rusülün
 Gül-i gülzâr-ı nübüvvet o kâdem şâhibidür
 Aḥmedâ turma yüzün sür kâdemine o gülün

Dîger Murabba‘ât

- . . . - / . . . - / - . . . - / - . . -

17b Ey nigârüm ‘âşık-ı üftâdeñi yâd itseñ â
 Bu dil-i vîrânemi luṭfuñla âbâd itseñ â
 Baḥtî’yi yâd eylemez olduñ dirîgâ ey perî
 ‘Âşık-ı dilḥasteñi bir laḥza dilşâd etseñ â

Dîger

- . . . - / - . . . - / - . . . - / - . . -

Âh kim ol serv-ḳad baḳmaz baña
 Nâz ü istîgnâ ider ol dilrübâ
 Baḥtiyâ gel eyleme âh ile zâr
 Bir gün ola eyleye mihr ü vefâ

Dîger

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Kûh-i hasret içre kaldum dostlar çâre baña
Deşt-i miñnet içre kaldum dostlar çâre baña
Bahtî'nün bu derd-i firqat ile hâli nice olur
Derd-i firqat içre kaldum dostlar çâre baña

Dîger

- . - - / - . - - / - . -

Gözlerümden tañ mı kan aqsa dilâ
Yârüm olan sevdüğüm bakmaz baña
Bahtî'nün göñlini alup ol perî
Cevr ider ol yüzi mâhum dâ'imâ

Velehu

- . - - / - . - - / - . -

Göñlümi vîrân idüp yıqma meded
Luţf idüp ağıyârı güldürme meded
Güzelüm raħm eyle gel başuñ için
Uşta öldüm baña zulm itme meded

Velehu

.---/.---/.---

- 18a Kaşuñ yâ kirpüğüñ oğdur
Sözüñ dürrine söz yoğdur
Lebüñ cülâb-ı ra'nâdur
Güzelsin 'âşıkuñ çoğdur

Velehu

--./---/.---/.---

Ben gül yüzini görmeyeli hayli zamândur
Kim anuñ içün gözlerümüñ yaşı revândur
Raħm eyle meded hâlüme gel eyle terahħum
Öldürme beni nâhağ yire nâfile çandur

Velehu

...--/...--

Çeşmi câdû lebi müldür
Zaçı sünbül yüzi güldür
Kaşı yâ kirpüğü oğdur
Kâküli boynuma güldür

Velehu

. - - - / - - . - / - . -

Perîşân olduğum yârüm içündür
 Cefâ vü cevri çok yârüm içündür
 Gözüm ağladuğı derd ile her dem
 Lebi mül sevdüğüm cânüm içündür

Velehu

- - . - / - - . - / - . -

18b Hânçer ile bekler imiş ol nigâr
 Karşu tutam sînemi ursun o yâr
 Tenüm anuñ cânüm anuñ ben anuñ
 Neyler ise eylesün ol şîve-kâr

Velehu

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Atsa müjgân oğların tâ nice cân tendedür
 Sînemi nişân iderdüm nitekim cân tendedür
 Yüz çevirmez Bahtî her dem gelse hicrân ü elem
 Sevdüğüm benden olupdur nitekim cân tendedür

Velehu

-- ./ .-- ./ -- ./ .--

İnce belüni kuçsam ey kâmeti ‘ar‘ar
 Mül leblerini emsem ey lebleri sükker
 Çün ben saña kul oldum ey serv-i hırâmân
 Bu Bahtî kuluñdur bil ey boyı şanevber

Velehu

.--- / .--- / .--

Göñül nâr-ı gama sûzân olupdur
 Anuñçün yüregüm püryân olupdur
 Seni görmeyeli ey mihribânım
 Gözüm giryân ü dil nâlân olupdur

Velehu

- .--- / - .--- / - .-

19a Âşinâ-yi ‘aşkuñ oldum ben henüz
 Bend-i zülfüne tolaşdum ben henüz
 Hısta hâlüm ey perî raḥm it baña
 ‘Âşıkam yalvarı geldüm ben henüz

Velehu

.--- / .--- / .---

Geçmez oldı kûyumuzdan âfet-i devrânımız
 Ey şabâ ilet haber gelsün meded cânânımız
 Bahtiyâ yandıq tutuşduq âteş-i hicrâna biz
 Qalmadı hiç şabra tâkat gelse ol cânânımız

Velehu

.--- / .--- / .--- / .---

Beni ferdâya şalma kim gönül bir dem qarâr itmez
 Gözüm yaşı akar seylâb-veş her dem qarâr itmez
 Yiter nâz eyledün bu Bahtî'yi güldür benüm cânım
 Ki sensüz 'aql ü fikrüm ey perî bir dem qarâr itmez

Velehu

.--- / .--- / .---

Nice günler dürür yârüm görünmez
 Zaçı sünbül yüzi mâhum görünmez
 Kaşı yaydur gözi âhû niğârûñ
 Benüm ol sevdüğüm cânım görünmez

Velehu

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 19b Künc-i zulmet içre kaldum mâh-ı tâbânım yitiş
 Kûh-i firkat içre kaldum şâh-ı hûbânım yitiş
 Bağrumı deldi benüm ol hañçer-i hicrân meded
 Hâlümü ‘arz ideyim gül yüzli cânânım yitiş

Velehu

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Gözlerümden yaş açar Ceyhûn-veş
 Yüregüm yanar benüm kânûn-veş
 Bahtiyâ bilmem n'olur hâlüm benüm
 ‘Aqlum alındı benüm Mecnûn-veş

Velehu

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Câm-ı Cem elden gider ol dilsitâni göricek
 Hayret alur âdemi gonca-dehâni göricek
 Ğam yime gel Bahtiyâ böyle nigârûñ var iken
 Yolına cân vireli terk eyle anı göricek

Velehu

.--- / .--- / .--- / .---

20a Leb-i deryâda oturduđ yine zevk ü şafâ itdük
 Zâfâ vü zevk ile yâri ‘aceb hâtır-güşâ itdük
 Yine bahruñ kenârından gönül hazz eyledi cânâ
 Belün kuçduđ lebün emdük senünle merhabâ itdük

Velehu

-.--- / -.--- / -.---

Şem‘-veş yanar idüm tâ şubha dek
 Ağlayup inler idüm tâ şubha dek
 Zârlıklâ eyleyüp Bahtî müdâm
 Derd-ile ağlar idüm tâ şubha dek

Velehu

--- / .--- / .--- / .---

Cânlar vireyim yoluña bir kez öpeyim gel
 La‘l-i lebüni sevdicegüm gel öpeyim gel
 Hem yalvarayım yağılayım saña nigârum
 Gel sevdicegüm ben seni bir kez öpeyim gel

Velehu

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Çünkü yârüm bî-vefâdur ey gönül şabr eyle gel
 ‘Aşka kârı cefâdur ey gönül şabr eyle gel
 Her ne deñlü Bahtî'ye cevır itse ol meh ğam yime
 Ol da bir özge şafâdur ey gönül şabr eyle gel

Velehu

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 20a Cefâ ‘ilminde mâhirdür benüm ol mâh-ı tâbânum
 Vefâ ‘ilmin velî bilmezlenür gül yüzlü cânânum
 Cefâ itmek bilür ğâyet dil-i zâra benüm cânânum
 Gönül almağda olmışdur müselleme serv-i hûbânum

Velehu

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

İñlerem ben ney gibi bilmez nigârum neyleyim
 Ağlarum bülbül-şifat bilmez o yârüm neyleyim
 Ağladup Bahtî'yi her dem ey perî ta'n eyleme
 İñlerem tolab-veş ben bî-ğarâram neyleyim

Velehu

...-- / ...-- / ...--

Yine bir dilber-i meh-rûya kul oldum
 Yine bir kâmet-i dil-cûya kul oldum
 Yine bir ruhları hoşbûya kul oldum
 Yine bir gözleri câdüya kul oldum

Velehu

.---- / .----

Şarılsam yâr ile her dem
 Öpüp gerdene yüz sürsem
 Belin kuçsam lebin emsem
 Kuçup ayağımı öpsem

Velehu

.---- / .---- / .---- / .----

- 21a Yüzüñ şems-i duhâdur ey benüm mihr-i dıraşşânım
 Lebüñ la‘l-i Bedeşşân’dur benüm serv-i hırâmânım
 Nedür cevr ü cefâ itmek bu Bahtî’ye benüm cânım
 Göñül virdüm saña kul oldum eyle derde dermânım

Velehu

-- ./ .-- ./ .-- ./ .--

Efgâna çıkarsa yiridür âh ü figânun
 ‘Ummâna dönerse yiridür eşk-i revânun
 Ârâm idemez sînedede sensüz dil ü cânun
 Yollara düşüp hicr ile ey rûh-ı revânun

Velehu

- . - - / - . - - / - . - -

Kimseler derde giriftâr olmasun
 İnleyüp bülbül gibi zâr olmasun
 ‘Aşka düşüp zâr ü gamhâr olmasun
 Sevdügi ağıâr ile yâr olmasun

Velehu

-- ./ .--

Eyler kemer kolanı
 Kuçar miyânın âhir
 Hançer gibi evümüñ
 Kim bekler ise yanın

- 21b Meydân-ı ‘aşk içinde
 Zülf ü lebi firâkı
 Terk itdürürse n'ola
 ‘Uşşâka baş ü cânın

Velehu

. --- / . ---

Güzeller içre mâhumsın
 Kılunam pâdişâhumsın
 Benüm sen 'izz ü câhumsın
 Göñül mülkinde şâhumsın

Velehu

- . --- / - . --- / - . --- / - . -

Âteş-i hicrân ile bağrumı sûzân eyleme
 Vâdî-i firqatda bendeñ zâr ü giryân eyleme
 Ey güzel eyle teraḥḥum vaḳtidür gel Baḥtî'ye
 Cevr idüp ol bendeñe zûlm-i firâvân eyleme

Velehu

. --- / . --- / . ---

Senün 'aşkuñ beni dîvâne itdi
 Belüm bükdi dilüm vîrâne itdi
 Vefâ gelmez imiş senden ḳapuñda
 Eşiginün ḳuluñ cânâna itdi

Şarkıyyât

-- . - / - - . -

22a Düşdi gönül saña güzel
 Ey bî-vefâ eyle vefâ
 Bağrumı delme cevr idüp
 Ey bî-vefâ eyle vefâ

Budur murâdı Bahtî'nüñ
 Zübâ u mesâ ey dilrübâ
 Cânumı yoluña koyam
 Ey pür-cefâ eyle vefâ

Dîger

. - - - / . - - -

Firâkuñ odına yandum
 Esirge şâhum esirge
 Belâ-yı miñnete düşdüm
 Esirge şâhum esirge

Beni ağlatma gel cânum
 Terehhum eyle yazıkdur
 Meded 'aşkunla ben öldüm
 Esirge şâhum esirge

Dîger

. --- / . ---

- 22b Dayanup hüsniñe cânım
Çatı çok eyleme cevri
Muhibb-i şâduğum cânım
Çatı çok eyleme cevri
- Neler çekdi bu Bahtî âh
Reh-i ‘aşkuñda bil anı
Meded gel derde dermânım
Çatı çok eyleme cevri

Ebyât

- . - - / - . - - / - . - - / . - -

Didüm ol dildâre bir dem kııl cefâ
Didi kim itmem saña bir dem vefâ

Dîger

- . - - / - . - - / - . - - / . - -

‘Âriyettür salţanat şervet beden cümle fenâ
Şimdiden geldi Hudâ bilür bu devletden ğınâ

Dîger

. . . - - / . . . - - / . . . - - / . . . - -

Ben niyâz eyledükçe baña nâz eyler o yâr
Ne ‘aceb mâ’il olur şive vü nâza dildâr

Dîger

. - - - - / . - - - - / . - - - - / . - - - -

- 23a Hudâ’ dan isterem Bahtî umûr-ı ‘adlde tevfiķ
Rızâ-yı Hâķ’ dan özge yok derûnumda emel taķķık